

باید های در رفع آسیب های مجلس

آسیب شناسی مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی در نسبت با مجلس

گفتاری از دکتر حسن پینیان^۱

به بسیاری از تملق گویی ها از ایشان هشدار داد. نمایندگان به واسطه ی حجم تعریف ها و تکریم ها به جایی می رسند که هیچ انتقادی را بر نمی تابند؛ در حالی که کسب اکثریت آرا نشان دهنده ی شایستگی کامل نیست و لازم است ایشان با مشورت با سایر متفکران وظایف نمایندگی خود را انجام دهند. یکی از وظایف مرکز پژوهش ها ارزیابی علمی و ایجاد سیستمی برای آشکار سازی نقاط ضعف مجلس و اشتباهات نمایندگان است تا خلأ نهاد نظارتی فوق مجلس را جبران نموده و خود به محاسبه ی خود بپردازند.

۵ یکی از تکیه گاه های حیاتی نظام، مردم و حضور آن ها در صحنه است و یکی از مقومات مهم آن، نحوه ی رابطه ی نمایندگان با مردم حوزه ی خودشان است. لازم است این نگاه در نمایندگان شکل بگیرد که قانون گذاری باید از طریق اجماع در سطح کشور ایجاد شود. مثلاً در صورتی که نمایندگان، اتاق های فکری را در حوزه های نمایندگی خود تشکیل داده و از تحصیل کردگان خوش فکر هر منطقه استفاده نمایند یا در فضاهای عمومی، در باب قوانین به بحث و تبادل نظر با مردم و نخبگان بپردازند یا از طریق صداوسیما، ضرورت چاره اندیشی در زمینه ی امور مسئله آفرین سیاسی، فرهنگی و اقتصادی را تبیین نمایند، نه تنها زمینه برای مشارکت بیشتر مردم در زمینه ی قوانین و موضع گیری ها در مجلس تسهیل می گردد، بلکه اهمیت انتخابات آینده ی مجلس نیز در نظر مردم افزایش می یابد. مرکز پژوهش ها می تواند با شناسایی و معرفی متفکران در هر منطقه، زمینه را برای بهره برداری از ظرفیت های مذکور فراهم آورد.

۶ متأسفانه در حال حاضر ولایت پذیری، لقلقه ی زبان بسیاری است و لازم است نمایندگان به جای ادعای ولایت پذیری به دنبال پیگیری دغدغه های مقام معظم رهبری در مباحثی چون اصلاح نظام اداری، اصلاح فرهنگ سازمانی، تدوین پیوست فرهنگی برای طرح های مهم یا مبارزه ی پیگیرانه با مفاسد اجتماعی باشند و مرکز پژوهش ها با اعمال مدیریت بی طرفانه این کمبودها و عدم تعادل ها را جبران کند. لذا لازم است هیئت رئیسه و مدیر اصلی مرکز پژوهش ها از شخصیت های آزاده، توانمند و مستقل از جریان های سیاسی باشند، تا میان فعالیت های محوری مجلس با نیاز های اصلی جامعه ارتباط برقرار کنند و با تذکرات به موقع خود، کاستی های حرکت مجلس را اصلاح نمایند.

۷ ارزیابی از تأثیرات مجالس در اصلاح و سرعت بخشیدن به روند پیشرفت کشور نیازمند مرکز پژوهشی قدرتمند و آزاد از قدرت و نفوذ خود مجلس و دولت ها است و این نیازمند طراحی الگوی جامعی است از نحوه ی انتخاب مدیر و هیئت رئیسه، تأمین منابع مالی و اعمال نتایج پژوهش ها در تصمیمات مجلس، تا مرکزی علمی در بالای سه نظام قانون گذاری کشور به وجود آید و فرایند قانون گذاری، اجرای قانون و نظارت بر اجرای قانون را از ملاحظات سیاسی کوتاه مدت رهایی بخشد و جایگاه از دست رفته ی مجلس در نظام سیاسی کشور بازگردانده شود.

۱- رئیس مؤسسه علمی پیوست نگاری فرهنگی

۱ یکی از آسیب های موجود در باب مرکز پژوهش های مجلس آن است که نمایندگان با انتخاب مدیری از میان خود برای این مرکز، در حقیقت قصد دارند با راه اندازی یک مرکز علمی، تفکری را که در مجلس پیروز شده است را پشتیبانی کرده و مسلط نمایند. در حالی که وظیفه ی اصلی این مرکز، اصلاح رویکردها و تبیین اشتباهات نمایندگان است که در صورت استقلال مدیریت آن از گرایش های سیاسی در مجلس و همچنین ثبات آن در بلندمدت، رخ خواهد داد. لذا پیشنهاد می شود برای ارتقای کارایی این مرکز، اولاً رئیس آن از نمایندگان نباشد تا کلیت مرکز در دایره ی قدرت نیافتد و ثانیاً برای آنکه مدیریت آن به لحاظ تخصصی جامع باشد، از یک هسته ی مرکزی یا هیئت مدیره ای استفاده شود تا اعضای آن با تخصص های متنوع مورد نیاز اداره ی جامعه، از تسلط یک حوزه ی تخصصی مثل سیاست یا اقتصاد یا فرهنگ دور شود.

۲ در بسیاری از موارد تصور غالب آن است که برای حل مسائل نیازمند قانون هستیم. این تصور غلط ریشه ی تاریخی داشته و به دلیل حاکمیت طولانی استبداد در ایران ایجاد شده است. لذا این تلقی رواج یافته که راه حل بسیاری از امور در مداخله ی مستقیم حاکمیت و اعمال زور از سوی آن است. بدین لحاظ یکی از سؤالات پژوهشی حائز اهمیت در مواجهه با هر مسئله ای این است که «آیا حل این مسئله از طریق قانون گذاری صورت می پذیرد؟» و اگر آری، در همان قانون راهکارهای همراهِ سازی فرهنگی برای اجرای قانون پیش بینی شود. لذا یکی دیگر از وظایف مهم مرکز پژوهش ها، زدودن و اصلاح قوانین بی فایده و آسیب زای گذشته است. همچنین پس از وضع قوانین، نیاز جدی به ارزیابی عالمانه ی مرکز از آثار، پیامدها و کارایی قوانین مصوب وجود دارد تا نواقص آن ها اصلاح شود. فرایند قانون گذاری و اجرای قانون در کشور مریض است و باید برای این موضوع اتاق فکری ایجاد شود.

۳ عدم آشنایی نمایندگان مجلس با فرایند قانون گذاری نیز از آسیب های قابل توجه است. مرکز پژوهش ها می تواند با برگزاری دوره های فشرده ی آموزشی، نکات فنی و اساسی در این زمینه را به نمایندگان گوشزد کند. همچنین ضروری است، نمایندگان با تحلیل های لیبرالی یا روشنفکرانه ی رایج در سطح رسانه ها و افکار عمومی که بسیار ناپیدا و پیچیده، در نوع نگاه بسیاری از متخصصان حوزه و دانشگاه نیز رسوخ کرده و تبدیل به پیش فرض های آن ها گشته است، آشنایی اجمالی پیدا کنند.

مرکز موظف است با شفاف نمودن این پیش فرض ها، از چنین تحلیل هایی جلوگیری کرده و زمینه را برای تحلیل های انقلابی فراهم نماید. مرکز باید علاوه بر توجه به نیازهای مادی و رفاهی مردم، به رفع نیازهای معنوی و معرفتی نیز توجه نماید، مثلاً باید در کنار دغدغه های مادی، به اینکه چه تعداد اسلام شناس، مربی توانمند و معلم وارسته در هر منطقه وجود دارد و چگونه می توان آن ها را بیشتر کرد، نیز اهمیت دهد.

۴ از آسیب های جدی دیگر این است که نمایندگان مجلس، وامدار مستقیم یا غیر مستقیم ارگان های مختلف می شوند و باید نسبت